TA’LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR
Vol 3. No 4,

TALABALARNING INDIVIDUAL IJODIY QOBILIYATLARINI QALAMTASVIR MASHQLARI ORQALI RIVOJLANTIRISH

Sirojidinova Gulsevar Maxmudjon qizi
Andijon davlat pedagogika instituti Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi yo`nalishi 2-kurs talabasi
Email: gulsevarsirojidinova@gmail.com

Annotatsiya: *Maqolamda asosan qalamtasvir mashqlari orqali talabalarning individual ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatlari tadqiq etiladi. Ishda talabalarning badiiy fikrlashini faollashtirish, mustaqil tasviriy yechimlar topish va shaxsiy yondashuvini namoyon etishga xizmat qiladigan o‘quv topshiriqlarining mazmuni o‘rganiladi. Shuningdek, erkin chizish mashqlari, turli shakllarni kuzatish, naturani o‘ziga xos tarzda talqin qilish hamda grafik vositalardan maqsadli foydalanishning ijodiy faoliyatga ta’siri tahlil qilinadi. Mashg‘ulotlarni tashkil etishda talabalarning qiziqishlari, tayyorgarlik darajasi va individual ishlash xususiyatlarini hisobga olish masalalariga e’tibor qaratiladi. Tadqiqot natijalari qalamtasvir darslarida ijodiy mustaqillikni qo‘llab-quvvatlash, talabalarning shaxsiy imkoniyatlarini yuzaga chiqarish va amaliy ta’lim samaradorligini oshirishga qaratilgan metodik tavsiyalar ishlab chiqishda foydalanilishi mumkin.*

Annotation: *This article explores the possibilities of developing students’ individual creative abilities through academic drawing exercises. The study examines the content of educational tasks designed to stimulate artistic thinking, encourage independent visual solutions, and enable students to express their personal approaches. It also analyzes the influence of freehand drawing exercises, observation of various forms, individual interpretation of a model, and purposeful use of graphic tools on creative activity. Particular attention is paid to considering students’ interests, levels of preparation, and individual working characteristics when organizing lessons. The research findings may be used to develop methodological recommendations aimed at supporting creative independence in academic drawing classes, revealing students’ personal potential, and improving the effectiveness of practical education.*

Аннотация: *В данной статье исследуются возможности развития индивидуальных творческих способностей студентов посредством упражнений по академическому рисунку. В работе рассматривается*

содержание учебных заданий, направленных на активизацию художественного мышления, поиск самостоятельных изобразительных решений и проявление личного подхода студентов. Также анализируется влияние упражнений в свободном рисовании, наблюдения за различными формами, индивидуальной интерпретации натуры и целенаправленного использования графических средств на творческую деятельность. Особое внимание уделяется учёту интересов студентов, уровня их подготовки и индивидуальных особенностей работы при организации занятий.

Результаты исследования могут быть использованы для разработки методических рекомендаций, направленных на поддержку творческой самостоятельности на занятиях по академическому рисунку, раскрытие личностного потенциала студентов и повышение эффективности практического обучения.

Kalit so‘zlar: *qalamtasvir, individual qobiliyat, ijodiy rivojlanish, badiiy fikrlash, mustaqil faoliyat, grafik mashqlar, naturani kuzatish, ijodiy yondashuv, talaba shaxsi, tasviriy san’at ta’limi.*

Keywords*: academic drawing, individual abilities, creative development, artistic thinking, independent activity, graphic exercises, observational drawing, creative approach, student personality, visual arts education.*

Ключевые слова: *академический рисунок, индивидуальные способности, творческое развитие, художественное мышление, самостоятельная деятельность, графические упражнения, рисование с натуры, творческий подход, личность студента, художественное образование.*

Kirish: Oliy ta’lim muassasalarida tasviriy san’at bo‘yicha mutaxassislar tayyorlash jarayoni talabalarning kasbiy bilimlari bilan bir qatorda, ularning o‘ziga xos badiiy qarashlarini shakllantirishni ham talab etadi. Har bir talaba san’at asarlarini idrok etish, atrof-muhitdagi hodisalarga munosabat bildirish va kuzatgan voqelikni qog‘ozda aks ettirishda o‘ziga xos xususiyatlarga ega. Ushbu xususiyatlarni ta’lim jarayonida hisobga olish bo‘lajak rassom va pedagoglarning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli qalamtasvir

mashg‘ulotlarini tashkil etishda talabaning faqat texnik tayyorgarligiga emas, balki uning shaxsiy qarashlari va badiiy izlanishlariga ham e’tibor qaratish zarur. Tasviriy san’at ta’limida ijodiy faoliyatni rivojlantirish talabalarga tayyor namunalarni takrorlash bilan cheklanmaydigan o‘quv muhitini yaratishni nazarda tutadi. O‘quv topshiriqlarida muayyan talablar saqlangan holda, turli grafik yechimlarni izlash uchun imkoniyat berilishi lozim. Masalan, bir predmetni turli nuqtalardan kuzatish, tasvirning kompozitsion tuzilishini mustaqil belgilash yoki qalam yordamida turlicha badiiy ifoda usullarini sinab ko‘rish talabalarni izlanishga undaydi. Bunday mashg‘ulotlar davomida talaba o‘z qarorlarini asoslashni, tanlangan usulning imkoniyatlarini baholashni va bajarilgan ish natijasidan xulosa chiqarishni o‘rganadi. Talabalarning ijodiy rivojlanishiga ta’sir qiluvchi omillardan biri o‘quv topshiriqlarining mazmuni va bajarilish shartlaridir. Bir xil murakkablikdagi vazifalarni uzoq vaqt davomida qo‘llash ayrim talabalarning imkoniyatlarini to‘liq namoyon etishiga to‘sqinlik qilishi mumkin. Shu bois mashg‘ulotlarni rejalashtirishda oddiy kuzatuv topshiriqlaridan murakkab badiiy vazifalargacha bo‘lgan izchil tizimni yaratish maqsadga muvofiq. Bunda talabalarga individual izlanish uchun vaqt ajratish, o‘z ishlarini tahlil qilish va o‘qituvchi bilan fikr almashish imkoniyatini berish ta’lim jarayonining sifatiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Mavzuning dolzarbligi zamonaviy tasviriy san’at ta’limida talabalarning shaxsiy imkoniyatlarini hisobga oladigan pedagogik yondashuvlarga ehtiyoj ortib borayotgani bilan

belgilanadi. Bo‘lajak tasviriy san’at o‘qituvchisi kelajakdagi pedagogik faoliyatida o‘quvchilarning qiziqishlari va individual xususiyatlarini aniqlashi, ular uchun mos topshiriqlarni tanlashi hamda ijodiy izlanishlarini qo‘llab-quvvatlashi kerak. Bunday kasbiy tayyorgarlikni shakllantirish oliy ta’lim davridayoq mustaqil ishlash, badiiy tajriba orttirish va o‘z faoliyatini tahlil qilishga yo‘naltirilgan mashg‘ulotlarni tashkil etishni talab qiladi.

Qalamtasvir fanining ta’limiy imkoniyatlaridan samarali foydalanish uchun amaliy mashqlar mazmunini talabalarning tayyorgarlik darajasi va ijodiy qiziqishlariga muvofiq ishlab chiqish muhimdir. Mashg‘ulotlarda geometrik shakllar, turli buyumlar, natyurmortlar va murakkab kompozitsiyalar bilan ishlash talabalarga turli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish imkonini beradi. Shuningdek, bir mavzu doirasida bir nechta tasviriy yechimni taklif etish talabaning odatiy usullardan tashqariga chiqishiga va o‘zining badiiy ifoda imkoniyatlarini kengaytirishiga yordam beradi. Mazkur maqolaning maqsadi qalamtasvir mashqlarini tashkil etish orqali talabalarning individual ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladigan pedagogik shart-sharoitlarni o‘rganishdan iborat. Tadqiqotda o‘quv topshiriqlarini tanlash tamoyillari, individual ishlashni tashkil etish usullari, talabalarning ijodiy faolligini kuzatish mezonlari va amaliy mashg‘ulotlarni takomillashtirish imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi. Olingan xulosalar tasviriy san’at ta’limida talabalarning mustaqil badiiy faoliyatini qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan metodik tavsiyalarni ishlab chiqish uchun asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Xulosa Xulosa qilib aytganda, talabalarning individual ijodiy qobiliyatlarini qalamtasvir mashqlari orqali rivojlantirish tasviriy san’at ta’limining muhim vazifalaridan biridir. Ushbu jarayonda har bir talabaning mustaqil fikrlashi, tasviriy yechim topishi va badiiy qarashlarini shakllantirishga alohida e’tibor qaratish lozim. Mashg‘ulotlarni talabalarning tayyorgarlik darajasi, qiziqishi va o‘zlashtirish imkoniyatlariga mos ravishda tashkil etish ta’lim samaradorligini oshiradi. Qalamtasvir bilan muntazam shug‘ullanish talabalarda kuzatuvchanlik, tasviriy tahlil qilish, kompozitsion fikrlash hamda tasvir vositalaridan maqsadli foydalanish ko‘nikmalarini mustahkamlaydi. Turli murakkablikdagi topshiriqlarni bajarish davomida talabalar o‘z imkoniyatlarini sinab ko‘rish, xatolarini aniqlash va ularni

mustaqil tuzatish tajribasiga ega bo‘ladilar. Bu esa ijodiy faoliyatda mas’uliyat, izlanish va o‘ziga xos yondashuvning rivojlanishiga xizmat qiladi. Mazkur yo‘nalishda ta’lim sifatini yanada yaxshilash uchun amaliy mashg‘ulotlarda individual topshiriqlar, ijodiy izlanishlar, mustaqil ishlar va bajarilgan rasmlarning tahlilidan samarali foydalanish tavsiya etiladi. O‘qituvchining vazifasi faqat texnik mahoratni shakllantirish bilan cheklanmay, balki talabaning shaxsiy ijodiy imkoniyatlarini yuzaga chiqarish uchun zarur sharoit yaratishdan ham iborat. Natijada qalamtasvir mashqlari bo‘lajak tasviriy san’at mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligini mustahkamlash, mustaqil ijodiy faoliyatini rivojlantirish va san’atga individual munosabatini shakllantirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Axmedov M.B. Qalamtasvir. — Toshkent: IJOD-NASHR, 2025.
2. Maxkamova S.B. Qalamtasvir. — Toshkent: ILM-ZIYO ZAKOVAT, 2025.
3. Axmedov M., Xasanova M. Qalamtasvir. — Toshkent: IJOD-PRINT, 2021.
4. Jabbarov B.G‘. Akademik qalamtasvir asoslari. — Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2022.
5. Djalilova R.K. Akademik qalamtasvir asoslari. — Farg‘ona: Farg‘ona nashriyoti, 2024.
6. Abdirasilov S.F. Tasviriy san’at o‘qitish metodikasi. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2012.
7. Abdirasilov S.F. Tasviriy san’at o‘qitish metodikasi. — Toshkent: InnovatsiyaZiyo, 2021.
8. Tolipov N., Abdirasilov S. Tasviriy san’at o‘qitish metodikasi. — Toshkent: Aloqachi, 2007.
9. Oripov B.N. Tasviriy san’atni o‘qitishning zamonaviy pedagogik texnologiyasi, didaktikasi va metodikasi. — Toshkent: Ilm-ziyo, 2013.
10. Hasanov R. Maktabda tasviriy san’at o‘qitish metodikasi. — Toshkent: Fan, 2004.